

Sprawozdanie z działalności Fundacji w roku 2012

W 2012 roku kontynuowaliśmy dotychczasowe kierunki działań, a więc wstępne opracowanie i zabezpieczanie zbiorów, udostępnianie materiałów z Archiwum Polskich Ormian, popularyzację wiedzy o polskich Ormianach oraz prace konserwatorskie.

Prace te wykonaliśmy dzięki uzyskanym dotacjom z następujących źródeł:

- Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji
- Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
- Narodowy Instytut Audiowizualny
- Miasto Stołeczne Warszawa
- Fundacja Teresy Sahakian
- Uniwersytet Jagielloński
- Darowizny na działalność statutową

OPRACOWANIE I ZABEZPIECZANIE ZBIORÓW

Zrealizowaliśmy cztery projekty dotyczące opracowania zbiorów:

1. Opracowanie archiwistyczne zbioru armeników i ich udostępnianie w WAPO – Maciej Zdunek
2. Indeksacja i udostępnienie ormiańskich ksiąg metrykalnych – Franciszek Wasyl
3. Digitalizacja spuścizny abp. Józefa Teodorowicza (XIX –XX w.) – Maria Sierocka-Pośpiech
4. Zabezpieczenie i digitalizacja zbioru fotografii – Ewa Abgarowicz

Ad.1. Uzyskaliśmy zgodę Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych na przyłączenie Archiwum Polskich Ormian do nowatorskiego, cyfrowego systemu archiwistycznego ZoSIA. We współpracy ze specjalistami z Narodowego Archiwum Cyfrowego przenieśliśmy istniejące katalogi zbiorów do systemu ZoSIA, weryfikując przy okazji dotychczasowe opisy. Opracowaliśmy również zbiór ponad 500 fotografii, oraz zbiór 300 dokumentów z akt urzędów parafii ormiańskich w Tyśmienicy i Stanisławowie w języku niemieckim, zapisanych pismem gotyckim.

Ad. 2. Zindeksowaliśmy trzy kolejne księgi metrykalne: księgę chrztów parafii ormiańskokatolickiej w Brzeżanach z lat 1785–1899, księgę zaślubin z tej samej parafii z lat 1786–1905 oraz księgę chrztów z parafii w Tyśmienicy z lat 1785–1853.

Ad.3. Wyselekcjonowaliśmy i przygotowaliśmy do digitalizacji kolejną część spuścizny arcybiskupa Józefa Teodorowicza, opracowano *metadane* i wykonano 18 998 skanów. Digitalizację wykonała firma DIGITAL CENTER.

Ad.4. Uporządkowaliśmy, częściowo opisaliśmy i wykonaliśmy 1000 kopii zdjęć znajdujących się w zbiorach Fundacji – są to zdjęcia z archiwów rodzinnych oraz przedwojenne zdjęcia zabytków (głównie zdjęcia wnętrza kościołów ormiańskokatolickich). Digitalizację wykonano metodą fotograficzną. Wszystkie zdjęcia zostały zabezpieczone (opakowane w obwoluty z papieru do archiwizacji fotografii i umieszczone w pudełkach z tektury).

UDOSTĘPNIANIE ZBIORÓW I POPULARYZACJA WIEDZY O POLSKICH ORMIANACH

Zrealizowaliśmy następujące projekty dotyczące udostępniania zbiorów i popularyzacji wiedzy o Polskich Ormianach :

1. Rozwój www.ormianie.pl od strony internetowej do wortalu Wirtualny Świat Polskich Ormian – Monika Agopsowicz
2. Dwujęzyczne czasopismo mniejszości ormiańskiej AWEDIS – Armen Artwich
3. Wydanie albumu „Ormiańska Warszawa” – Monika Agopsowicz, Armen Artwich
4. Kalendarz na rok 2013 poświęcony Ormianom w Polsce i karty okolicznościowe – Monika Agopsowicz.

Ad.1. Prowadzony przez Fundację wortal „Wirtualny Świat Polskich Ormian” grupuje w jednym miejscu rozproszone dotąd strony internetowe:

- a) **Fundacji Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich**, która prowadzi pięć odrębnych serwisów internetowych
- www.dziedzictwo.ormianie.pl publikuje bieżące informacje związane z Ormianami w Polsce; posiada wersje językowe angielską i ormiańską
 - www.wiki.ormianie.pl czyli Wiki.Ormianie, gromadzi na zasadzie stron typu wiki, biogramy Ormian, którzy związani byli z Polską
 - www.archiwum.ormianie.pl czyli Wirtualne Archiwum Polskich Ormian (WAPO) udostępnia w Internecie materiały archiwalne związane z polskimi Ormianami przechowywane w Archiwum Polskich Ormian. W 2012 roku udostępniono następujące materiały:
 - kolejną część spuścizny abpa Teodorowicza (około 19 000 stron)
 - zbiór akt urzędów parafialnych z parafii ormiańskich w Tyśmienicy i Stanisławowie (około 4500 stron)
 - zbiór ponad 500 niepublikowanych dotychczas fotografii
 - 20 obrazów i 15 sprzętów liturgicznych
 - zindeksowane księgi metrykalne z parafii w Brzeżanach i Tyśmienicy
 - oraz 5 nagrań do Archiwum Historii Mówionej.
 - www.skarbnica.ormianie.pl czyli Skarbnica Wiedzy o Polskich Ormianach, ciągle wzbogacana o ciekawe materiały historyczne
 - www.awedis.ormianie.pl prezentuje kolejne wydania czasopisma „Awedis”

b) **innych organizacji ormiańskich w Polsce**

c) **parafii ormiańskich w Polsce.**

Ad.2. Wydaliśmy kolejne cztery numery czasopisma „Awedis”, które w 2012 roku zwyciężyło w konkursie „Za znaczący wkład w zachowanie tożsamości ormiańskiej” w kategorii „Media drukowane”. Konkurs ogłosiło Ministerstwo Diaspory Republiki Armenii.

Ad.3. Z okazji Roku Książki Ormiańskiej wydaliśmy album „Ormiańska Warszawa” w którym na ponad 200 stronach autorzy – Krzysztof Stopka, Andrzej A. Zięba, Armen Artwich i Monika Agopsowicz – przedstawili ciekawe, także mało znane fakty z życia Ormian i Polaków ormiańskiego pochodzenia mieszkających od XVII wieku w Warszawie i na Mazowszu. W

dniu 2 grudnia 2012 roku w warszawskim pałacu Pod Blachą zorganizowaliśmy uroczystą premierę albumu, której towarzyszyły liczne atrakcje.

Ad. 4. Wydaliśmy kolejny kalendarz poświęcony Ormianom w Polsce.

Poza realizacją projektów, udostępnialiśmy zbiory na wystawy:

- „Pod wspólnym niebem. Rzeczpospolita wielu narodów, wyznań, kultur (XVI – XVIII w.)” eksponowaną w Zamku Królewskim
- dwukrotnie wypożyczaliśmy wystawę „Wielki zapomniany. Arcybiskup Ormiański Józef Teodorowicz (1864-1938) wybitny polski kapłan i mąż stanu”:
 - we wrześniu była eksponowana w refektarzu klasztoru Ojców Dominikanów we Wrocławiu, gdzie towarzyszyła uroczystości odsłonięcia chaczkaru
 - w listopadzie i grudniu w Muzeum Niepodległości w Warszawie w X Pawilonie Cytadeli Warszawskiej.

Prezentowaliśmy referaty o zbiorach i działalności Fundacji na konferencjach naukowych:

- W październiku na konferencji „Kultura artystyczna diaspory ormiańskiej na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej” odbywającej się w Mińsku Andrzej Kazberuk wygłosił referat „Problematyka pojawiająca się podczas konserwacji Golgoty z dziedzina Katedry Ormiańskiej we Lwowie.”
- Również w październiku na konferencji „Najnowsze technologie konserwacji i restauracji manuskryptów i dziedzictwa piśmiennego” odbywającej się w Erywaniu Piruza Mnacakanian wygłosiła referat „Działalność Fundacji Kultury i Dziedzictwa Ormian Polskich” opracowany przez Ewę Abgarowicz, Iwonę Kotalą-Skibę i Piruzę Mnacakanian.

Ze zbiorów Archiwum Ormian Polskich korzystali również studenci, doktoranci i naukowcy z różnych uczelni w Polsce.

PRACE KONSERWATORSKIE

Zrealizowaliśmy trzy projekty konserwatorskie:

1. Konserwacja i montaż grupy rzeźbiarskiej Golgota we Lwowie – Andrzej Kazberuk
2. Konserwacja wytypowanych obiektów ze zbiorów Fundacji – Iwona Kotalą-Skiba
3. Konserwacja wytypowanych rękopisów i starych druków – Iwona Kotalą-Skiba

Ad.1. Zakończyliśmy trzyletni projekt konserwacji drewnianej grupy rzeźbiarskiej Golgota znajdującej się na dziedzińcu Katedry Ormiańskiej we Lwowie. Po zakończeniu konserwacji poszczególnych elementów całość została zamontowana na swoim miejscu. Prace odebrała komisja składająca się z przedstawicieli Polski i Ukrainy. Całość została bardzo wysoko oceniona. Uroczyste odsłonięcie nastąpi we wrześniu 2013 roku podczas uroczystości 650-lecia katedry ormiańskiej.

Ad.2. Do konserwacji wytypowano dwa obiekty:

- pergaminowy dokument królewski wystawiony przez Króla Władysława Jagiełłę w Łucku w 1388 roku
- odnaleziony w okładce jednego destruktu fragment słownika (glosariusza) kipczacko-ormiańskiego oraz kilku dokumentów (29 kart)

Wykonano niezbędne zabiegi konserwatorskie obu obiektów, dokumentację konserwatorską oraz pudła ochronne z odpowiednich materiałów.

Ad.3. Do konserwacji wytypowano następujące obiekty:

- starodruk ormiański „Księga modlitw... i pieśni religijne na różne święta spisane na potrzeby Ormian mieszkających w Artel” (Polska, Węgry, Rumunia), wydana w Wenecji w 1793 r.
- XVII-wieczny „Modlitewnik ormiański”, rękopis iluminowany

Oba obiekty poddano niezbędnym zabiegom konserwatorskim według opracowanego programu, wykonano niezbędne badania, sporządzono dokumentację konserwatorską oraz pudła ochronne z odpowiednich materiałów.

We wszystkich dokumentacjach umieszczono zalecenia dla użytkowników określające warunki bezpiecznego przechowywania, eksponowania i skanowania.

INNE PRACE

W związku z dochodzącymi informacjami o złym stanie zachowania ornatów przechowywanych w kościele p.w. Św. Piotra i Pawła w Gdańsku (przy okazji udostępniania obiektów na wystawę do Zamku Królewskiego) p. Joanna Pituch-Sawicka (konserwator Tkanin Zabytkowych, pracownik Zamku Królewskiego) oraz p. Iwona Pannenko (specjalista od badań mikrobiologicznych) przeprowadziły wizję lokalną, wykonały ocenę stanu zachowania i badania mikrobiologiczne. W opracowanych dokumentach zaproponowały sposób postępowania z szatami aby uchronić je przed dalszym niszczeniem. Praca ta wykonana została bezpłatnie.

Oprócz wykonanych w ramach realizacji opisanych powyżej projektów konserwatorskich p. Iwona Kotala-Skiba wykonała konserwację uszkodzonej podczas zalania w magazynie na ul. Dewajtis litografii przedstawiającej portret arcybiskupa Józefa Teodorowicza. W trakcie prac konserwatorskich ustalono, że jest to portret wykonany przez Stanisława Lentza z 1919 roku. Praca została wykonana bezpłatnie (jako darowizna dla Fundacji).

Ewa Abgarowicz